

8. Витяг з Постанови Голови Верховного Суду від 16.07.2003 р. *Офіційний веб-сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0257700-03#Text>

9. Заяць Р.Я. Система обставин, що виключають адміністративну відповідальність. *Наукові записки Львівського університету бізнесу та права*. 2012. Вип. 9. С. 44–46.

10. Проект Кодексу про адміністративні проступки № 11386 від 28.06.2024. *Офіційний веб-сайт Верховної Ради України*. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/44507>

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-479-8-28>

ПРОФЕСІЙНІ КВАЛІФІКАЦІЇ ДОСТУПУ ДО ЮРИДИЧНОЇ ПРОФЕСІЇ У ВЕЛИКОБРИТАНІЇ

Серединко А. А.

*аспірантка кафедри державно-правових дисциплін
Міжнародний гуманітарний університет
м. Одеса, Україна*

Одним із пріоритетних напрямів модернізації вітчизняної вищої освіти на сучасному етапі є необхідність розвитку та вдосконалення юридичної освіти. Проблема підготовки кваліфікованих конкурентноздатних юридичних кадрів відноситься до числа найбільш актуальних, оскільки від її вирішення в значній мірі залежить успіх проведення політико-правових реформ. Реформуючи вітчизняну систему вищої юридичної освіти важливо звернутися до досвіду зарубіжних країн, котрі мають різноманітні моделі юридичної освіти та успішно їх реалізують протягом тривалого часу.

На наш погляд, знання сучасного стану юридичної освіти в провідних країнах світу, її організації, підходів до розуміння практичної юриспруденції може бути корисним при реформуванні вітчизняної системи юридичної освіти. Зростання ролі юриста в нашій державі диктує необхідність опрацювати найбільш ефективну систему підготовки юридичних кадрів. Звичайно, сліпе копіювання західних освітніх технологій при розробці власної концепції юридичної освіти не здатне вирішити цю проблему. Проте певний позитивний досвід варто використовувати при реформуванні вітчизняної юридичної освіти.

В зв'язку з цим особливий інтерес представляють кваліфікаційні вимоги доступу до юридичної професії в Великобританії – країні, що має давні традиції підготовки висококваліфікованих правників.

Дослідження окремих аспектів особливостей юридичної освіти та доступу до юридичної професії в Великобританії здійснювали такі вчені як: Т. Бесараб, М. Павлюк, О. Проскуряк, М. Середя та ін. Однак комплексного теоретико-правового аналізу не зроблено, що обумовлює актуальність наукового дослідження.

Метою дослідження є теоретико-правовий аналіз особливостей кваліфікаційного доступу до юридичної професії у Великобританії.

Особливість юридичної освіти в Великобританії обумовлена традиційними умовами становлення юриста в даній країні. Зародження юридичної освіти в Англії варто віднести до XII століття, коли на території держави виникають перші університети (Оксфорд та Кембридж). Оксфордський університет був організований вихідцями із Франції. В 1228 році через конфлікт з владою частина викладачів та студентів Паризького університету на запрошення короля Генріха III переїхали до Англії та організували новий університет в Оксфорді. Трохи згодом в наслідок схожих протиріч із Оксфордського університету був утворений Кембриджський університет. Дані університети користувалися значною підтримкою з боку церкви та монарших родин, котра полягала в тому числі і в звільненні університетів від оподаткування, зобов'язань міської влади підтверджувати права університетів тощо.

Вища юридична освіта в Англії на першочерговому етапі свого зародження представляла собою загальну освіту, основна мета якої полягала в підготовці джентльмена. Причиною такого підходу прийнято вважати зіткнення та протиборство двох концепцій відносно розуміння сутності англійського права та вектору його розвитку. Першу представляло духовенство, котре прийшло до Англії разом із норманами та прагнуло підпорядкувати всі цивільні правовідносини римському праву, а державу – папським постановам. Інше уявлення мали місцеві адвокати, котрі відстоювали позиції національного права.

В англійським університетах, що були засновані на традиціях європейських університетів, викладали римське та канонічне право, однак зневажливо відносились до так званого варварського права, проте в судах були необхідні юристи, котрі були добре обізнані в звичаєвому праві, та судді, що здатні утворювати прецеденти. Дана дилема була вирішена шляхом створення особливих юридичних шкіл – іннів. Першою такою школою стала Лінкольнська колегія, котра отримала свою назву від імені власника будівлі графа Лінкольна. Згодом були утворені ще три колегії: Грейська, внутрішній храм та середній храм (перша отримала свою назву також за іменем власника будівлі – Грея, дві останніх були розташовані

в місці колишніх володінь ордену тамплієрів). Дані школи здійснювали підготовку юристів-практиків, що спеціалізуються на вивченні в першу чергу загального права.

В фаховій літературі висловлюється точка зору, що сутичка яка мала місце між університетською юридичною освітою та навчанням в інших робила англійську модель підготовки юристів практично ідеальною. В університетах майбутні адвокати отримували загальну освіту та вивчали правові дисципліни в теоретичному контексті, практичні навички та спеціальні юридичні курси опановували вже в судових співтовариствах. Однак одним із факторів неефективності та суперечливості такого порядку денного в навчанні юристів було те, що для вступу до інн та для доступу до кваліфікаційного екзамену закінчення університетського курсу було необов'язковим. Бажаючи стати юристами могли, як і в середньовіччі, починати своє навчання в судовому співтоваристві.

Минуле століття внесло певні корективи в структуру та зміст юридичної освіти в Англії. Якщо раніше здобувачі віддавали перевагу навчанню в адвокатських іннах, то в XX столітті ситуація кардинально змінилась і факт навчання в університеті став відігравати вирішальну роль в успішній кар'єрі юриста, що і обумовило шалений попит серед випускників інн на навчання в університетах.

Юридична професія в Великобританії складається із двох категорій, котрі ведуть своє коріння з XIII ст. – це баристері та соліситори. Термін «баристер» походить від англійського словосполучення *barrister on Bar*, що буквально означає бар'єр в залі суду, за яким знаходиться суддя. Саме баристері мають виключне право представляти свого клієнта в судах всіх рівнів, саме тому їх називають «*court-room lawyers*», що перекладається як юристи зали суду. Соліситори – це категорія адвокатів, що здійснюють підготовку документів для баристерів, мають право вести судові справи в судах нижчих інстанцій та займаються роботою з населенням. Саме до соліситерів звертаються за послугами, які в інших країнах зазвичай надають нотаріуси, до прикладу, операції з нерухомістю, складання контрактів та вирішення питань стосовно спадкування майна. Вагомою сферою діяльності соліситерів є сімейне право – вони часто виступають в ролі адвоката при вирішенні питань сім'ї та шлюбу [1, с. 422].

Навчання в університетах поділяється на два цикли – спеціалізація та магістратура. Навчання на спеціалізації триває три роки. Як правило, перший рік навчання на юридичному факультеті університету присвячений вивченню загальноправових дисциплін (правова методологія, конституційне право, загальна теорія права, римське право, історія англійської правової системи, дегести тощо), наступні два роки навчання передбачають вивчення спеціальних правових дисциплін (кримінальне право, договірне право, право власності, право деліктів, земельне право,

право справедливості, право ЄС тощо) та додаткових дисциплін, що носять факультативний характер (напр., право міської забудови, кримінологія, колізійне право, комерційне право, шотландське право, мусульманське право).

Навчальна програма різних університетів відрізняється, проте завершуючи навчання за програмою бакалавріату студент має вивчити сім основних предметів, а саме: кримінальне право, право Європейського Союзу, договірне право, право власності та земельне право, цінні папери та дорадче управління, зобов'язання, що витікають із спричинення шкоди та публічне право, котре включає в себе конституційне право, адміністративне право та права людини.

Особливістю юридичної освіти в Великобританії є те, що програми підготовки бакалаврів мають отримати схвалення Об'єднаної колегії з питань вищої освіти, котра встановлює вимоги до диплома, котрий надає доступ до регульованих юридичних професій, загальному професійному екзамену, програмам підготовки магістрів. Це не означає обмеження академічної свободи університетів, останні можуть запропонувати власну програму підготовки бакалаврів права, проте оскільки здобувачів юридичної освіти приваблюють програми, котрі відповідають вимогам Об'єднаної колегії з питань вищої освіти, то університети пропонують саме їх [2]. Саме тому університети Великобританії прагнуть посилити практичну спрямованість юридичної освіти. Це проявляється в запровадженні додаткових та факультативних курсів практичного змісту та впровадження інноваційних методів навчання, провідним з яких є юридичні клініки. Здобувачі, які зацікавлені в юридичній практиці, під час навчання можуть отримувати необхідні навички спілкуючись із професійними юристами, котрі, в свою чергу, зацікавлені в талановитих студентах в якості своїх майбутніх помічників та колег.

По завершенню першої ступені юридичної освіти в Великобританії студент отримує ступінь бакалавра гуманітарних наук або ж бакалавра права. Маючи даний ступінь можна вступити до університету або ж продовжити навчання в адвокатській інні. Юридична освіта в адвокатських іннах повністю зорієнтована на практичну підготовку майбутніх юристів. Так, здобувачі, що мають ступінь бакалавра протягом одного року практично відшліфовують під жорстким професійним контролем професійні уміння та навички, що є вкрай необхідними для адвокатської діяльності. Після завершення одного року навчання, соліситор направляється на професійне стажування під керівництвом практикуючого юриста, котре триває два роки. Форма та зміст стажування знаходиться під жорстким контролем професійного співтовариства. Саме їх органи управління затверджують програми курсів, перелік організацій, котрі мають право проводити стажування. Місце стажування здобувач шукає

самостійно [2]. З метою отримання необхідних навичок він має відпрацювати протягом шести місяців в різних підрозділах юридичних фірм, що дасть йому змогу отримати знання та навички роботи в різних напрямках юридичної діяльності. По завершенню юридичної практики складають екзамен.

Що стосується здобувачів, котрі мають намір отримати диплом баристера, то аналогічно соліситерам, вони мають пройти річний практичний курс підготовки, в рамках якого формуються необхідні навички та уміння для здійснення адвокатської діяльності. Для вступу на дані курси практичної підготовки баристерів слід пройти жорсткий відбір та вступити в одну з чотирьох інн. Завершальний етап навчання баристера є річне стажування, в ході якого здобувачі мають змогу отримати навички складання документів, надання юридичних консультацій, пошуку необхідної інформації тощо. Стажування поділяється на два етапи, кожен із яких триває по шість місяців: перший – учнівський під керівництвом практикуючого юриста, другий – практичний, що передбачає надання юридичних послуг, робота в суді тощо.

Здобувачі, котрі вирішили продовжити навчання в університеті по завершенню отримують ступінь магістра права або бакалавра порівняльного права. Зазвичай, на навчання в університеті на другому циклі претендують здобувачі, котрі вирішили присвятити себе науковій діяльності, а також соліситори та баристери, що прагнуть підвищити свою кваліфікацію. Університетські програми пропонують два види спеціалізації: науково-дослідницьку та практико-орієнтаційну. Найбільш розповсюдженими спеціалізаціями, що пропонуються англійськими університетами є такі як: приватне право, публічне право, порівняльне і іноземне право, римське право, історія англійського права тощо.

Отже, юридична освіта в Великобританії поєднує в собі багатовікові традиції з інноваційними підходами викладання, і по праву вважається однією з найкращих в світі. В цілому, особливістю англійської системи юридичної освіти є поєднання теоретичної та практичної складової в процесі підготовки майбутніх юристів, з пріоритетною роллю останньої. Професійні співтовариства, котрі відіграють провідну роль в формуванні стандартів юридичної освіти, прагнуть добитись від системи юридичної освіти максимальної ефективності в підготовці здобувачів до майбутньої професії.

Література:

1. Бесараб Т.П., Павлюк М.М. особливості перекладу юридичної термінології США та Великобританії. *Проблеми та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти*: зб. наук. праць / за

ред. Л.Л. Товажнянського, О.Г. Романовського. Вип. 23-24. Харків: НТУ ХПІ, 2009. С. 421-437.

2. Dr.Al Faruque A.Legal Education System in the UK: An Overview. *Chancery Law Chronicles*. 2009. URL: <http://www.clcbd.org/journal/9.html>.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-479-8-29>

СУТНІСТЬ ТА ЗНАЧЕННЯ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ПРАЦІВНИКІВ МИТНИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ

Соцький А. М.

*доктор юридичних наук, професор,
завідувач кафедри юриспруденції*

*Чернівецький інститут Міжнародного гуманітарного університету
м. Чернівці, Україна*

Всі громадяни мають право на соціальний захист, що включає право на забезпечення їх у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, страти годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, а також у старості та в інших випадках тощо [1].

Соціальний захист населення з кожним роком потребує все більшого фінансування з державного та місцевих бюджетів, проте ефективність використання наданих коштів є низькою, а подекуди виникає гостра дискусія, щодо доцільності та раціональності певних соціальних програм, їх переформатування та зміни пріоритетів. Тому питання реформування соціальної політики держави є надзвичайно актуальним та потребує негайного вирішення.

Митні органи відіграють важливу роль в механізмі захисту економічної безпеки держави. Від ефективності їх діяльності багато в чому залежать рівень економічної стабільності у державі, добробуту нації та безпека здоров'я населення тощо. Соціальний захист працівників митних органів є актуальною задачею та важливим напрямком соціальної політики, оскільки забезпечує прямий зв'язок між конкретним вкладом працівників митних органів та задоволенням їх соціальних потреб. У свою чергу, ефективність діяльності митних органів перебуває в прямій залежності від рівня соціального захисту працівників митних органів та членів їх сімей. Забезпечення соціальної захищеності працівників митних органів та членів їх сімей є цільовим орієнтиром розвитку соціальної політики Державної митної служби України.